

Pravni status virtualnih (kripto) valut po slovenskem pravu v povezavi z njihovimi primarnimi izdajami in v povezavi z opravljanjem pridobitne dejavnosti menjave virtualnih valut

Dokument je pripravljen s strani članov Blockchain Think Tanka Slovenija ter članov AMCham Blockchain delovne skupine, ki deluje v okviru Ameriške gospodarske zbornice v Sloveniji. Namen priprave spodnjih vprašanj je pridobiti zavezujoče mnenje vsakega od regulatorjev glede pravnega statusa virtualnih (kripto) valut v povezavi z njihovimi primarnimi izdajami (ang. »initial coin offering« ali »ICO«) ter v povezavi z njihovo menjavo.

i. Uvod:

Virtualnih valut ne izdaja centralizirana institucija niti javnega, niti zasebnega prava. Virtualne valute imajo naravo *sui generis* stvari, ki so se že na široko uveljavile kot instrument prenašanja vrednosti in ki jim ni moč odreči narave menjalniškega posla. Nastajajo s primarnimi izdajami oziroma v procesu preverjanja veljavnosti transakcij in njihovega potrjevanja z uporabo računsko zahtevnih kriptografskih algoritmov s t.i. rudarjenjem.

Virtualne valute se lahko uporabljajo na različne načine in imetnikom dajejo različne pravice¹ in digitalizirajo oz. žetonizirajo poslovni model. Poznamo virtualne valute, ki nosijo določene pravice (npr. za uporabo produkta, glasovanje, članske pravice, lastninske pravice,...) Nadalje poznamo virtualne valute, ki služijo kot sredstvo za menjavo znotraj posameznih trgov, platform ali aplikacij. Določene virtualne valute so namenjene plačevanju provizij ali pristojbin za uporabo aplikacij ali izvajanju transakcij. Poznamo tudi virtualne valute, ki povečujejo funkcionalnost posameznih aplikacij torej, da imetnik z uporabo virtualne valute lahko dostopa do določenih funkcij, ki brez uporabe virtualne valute niso dostopne. Nekatere virtualne valute pa služijo kot plačilno sredstvo za lažje in cenejše opravljanje transakcij. Nenazadnje pa določene virtualne valute predstavljajo zgolj delež udeležbe na različnih vrstah dobička. Glede na pravice, ki jih dajejo virtualne valute imetnikom, grobo ločimo dve vrsti, in sicer tiste, ki dajejo imetnikom delež v kapitalu ali članske pravice (ang. »value« *virtualna valuta*) in virtualne valute, ki imajo za imetnika le določeno uporabno vrednost (ang. »utility« *virtualna valuta*), brez da bi imeli imetniki kakršno koli lastniško ali drugo člansko pravico.

Pravna nedorečenost narave virtualnih valut, kar vključuje njihove primarne izdaje, je tvegana z vidika izdajateljev, v prvi vrsti z vidika tveganja izreka ukrepov regulatorjev. Ta dokument je bil pripravljen s ciljem razjasnitve pravne narave virtualnih valut po različnih zakonih, ki sistemsko urejajo posamezna področja.

V nadaljevanju dokumenta so izpostavljena posamezna področja in vprašanja glede pravnega statusa virtualnih valut in aktivnosti povezanih z njimi, pri katerih želimo pridobiti zavezujoče mnenje posameznih regulatorjev.

ii. Virtualna valuta kot finančni instrument (ATVP):

Ali se virtualne valute umešča med finančne instrumente po 7. členu Zakona o trgu finančnih instrumentov?

- Ali virtualna valuta izpolnjuje karakteristike prenosljivega vrednostnega papirja po 1. točki drugega odstavka 7. člena ZTFI?

¹ <http://startupmanagement.org/2017/06/10/tokenomics-a-business-guide-to-token-usage-utility-and-value/>

- Če virtualna valuta ne daje imetniku deleža v kapitalu ali članskih pravic in torej ne predstavlja lastniškega vrednostnega papirja (1. točka tretjega odstavka 7. člena v povezavi z drugim odstavkom 25. Člena ZTFI) ali potem predstavlja:
  - o dolžniški vrednostni papir (2. točka tretjega odstavka 7. člena v povezavi s tretjim odstavkom 25. Člena ZTFI);
  - o drug prenosljiv vrednostni papir, opredeljen z generalno klavzulo v 3. točki tretjega odstavka 7. člena ZTFI?
- Ali bi se virtualna valuta, ki ne vsebuje vseh bistvenih sestavin vrednostnega papirja iz 213. člena OZ, vseeno štela za finančni instrument?

Ali se primarna izdaja virtualnih valut šteje kot transakcija ponujanja vrednostnih papirjev javnosti po 30. členu ZTFI?

iii. Virtualna valuta kot tuja gotovina oziroma elektronski denar (BS):

Ali virtualne valute izpolnjujejo karakteristike za kvalifikacijo kot pojem:

- **tuje** gotovine po 4. členu Zakona o deviznem poslovanju;
- **elektronskega denarja** po 8. točki 4. člena Zakona o plačilnih storitvah in sistemih?

BS je v skladu s 151. členom ZPPDFT-1 nadzorni organ za nadzor nad določenimi zavezanci (zlasti bankami). Kako natančno in na kakšen način mora banka (kot zavezanec) pri svoji stranki, ki je izdajatelj virtualnih valut, preveriti izvor sredstev v skladu z 49. členom ZPPDFT-1? Torej ali zadošča, da izdajatelj virtualnih valut izkaže, da je sredstva zbral v postopku izdajanja virtualne valute in iz katerih naslovov/računov virtualnih valut ali mora izdajatelj izkazati tudi od koga točno je prejel sredstva in v kakšni višini? V kolikor se stranka ustvarja dohodek iz virtualnih valut, kjer gre za mikro transakcije z veliko količino zgodovinskih podatkov o transakcijah, ali zadošča, če stranka banki izvor svojih sredstev izkaže z vzorčnim primerom s priloženimi vsemi zgodovinskimi podatki in glavnimi odlivi in prilivi, brez povezave med vsemi posameznimi mikro transakcijami?

V primeru organizacije menjave kripto valut za druge kripto valute oz. za fiat valuto – kako natančno mora organizator menjave (ki ni kreditna institucija po ZBan-2) preveriti stranki udeleženi v postopku menjave? Ali zadošča dokazljiv identifikator v drugi zbirki podatkov, ki je vodena pri drugem ponudniku (npr. banki, certifikat) oziroma registru (npr. EIDA).

iv. Virtualne valute in Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (UPPD):

Ali pojem virtualne valute po 48. točki 3. člena ZPPDFT-1, zajema tudi tiste virtualne valute, ki imetniku ne dajejo lastniških in drugih članskih pravic, pač pa le določeno pravico uporabe (ang. »utility token«) in katerih namen ni biti neposredno plačilno sredstvo, kot eno izmed kumulativno določenih karakteristik za virtualne valute določa ZPPDFT-1 (vi. podtočka, 48. točka 3. člena)?

20.d. točka 1. odstavka 4 člena ZPPDFT-1 med zavezance šteje pravne in fizične osebe, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo izdajanja in upravljanja virtualnih valut. Glede na to, da je izdaja virtualnih valut enkratni dogodek in ne sodi v osnovno dejavnost izdajatelja, ali je mogoče zaključiti, da se tak izdajatelj virtualnih valut ne bi štela za zavezanca, ker ne opravlja poslov v zvezi z dejavnostjo izdajanja virtualnih valut oziroma se ne ukvarja z dejavnostjo izdajanja virtualnih valut ampak je virtualno valuto izdal zgolj enkrat? Ali je mogoče

interpretirati, da pod definicijo osebe, ki opravlja posle v zvezi z dejavnostjo upravljanja virtualnih valut ne spadajo:

- enkratni izdajalci virtualnih valut, ker njihova osnovna dejavnost ni upravljanje virtualnih in ker sami dejansko ne morejo upravljati z virtualnimi valutami, ker so vsi monetarni pogoji virtualne valute v naprej definirani v pametni pogodbi in se kasneje avtomatično izvajajo preko decentralizirane verige podatkovnih blokov, torej upravljanje z virtualno valuto sploh ni več mogoče s strani izdajalca;
- skrbniki virtualnih denarnic, ker sami dejansko ne upravljajo z virtualno valuto vendar zgolj izvajajo transakcije po naročilu svojih strank;
- imetniki multi-signature ključev, ki služijo zgolj kot varovalo pri razpolaganju sredstev na določenem naslovu/računu virtualne valute;
- osebe, ki za plačilo svojih storitev ali blaga prejemajo virtualne valute in z virtualne valute prenašajo in hranijo zgolj zaradi potreb administriranja in izdajanje in knjiženje računov;
- rudarji, ki svojo računalniško moč uporabljajo za vzdrževanje verige podatkovnih blokov in dejansko nimajo praktičnih možnosti za upravljanje virtualnih valut; in/ali
- osebe, ki predstavljajo spletišča (node) verige podatkovnih blokov, saj jim prenos, shranjevanje in potrjevanje verige podatkovnih blokov ne omogoča upravljanja z virtualno valuto.

Ali se definicijo osebe, ki opravlja posle v zvezi z dejavnostjo upravljanja virtualnih valut lahko razume ozko, na način, da so v njo vključene res zgolj tiste osebe, ki se dejansko ukvarjajo z dejavnostjo upravljanja virtualnih valut in ima njihovo upravljanje dejanske učinke na virtualno valuto?

Poslovno razmerje je definirano kot vsak poslovni ali drug pogodbeni odnos, ki ga stranka sklene ali vzpostavi pri zavezancu in je povezan z opravljanjem dejavnosti zavezanca. V skladu s 1. točko 1. odstavka 17. člena ZPPDFT-1 je zavezanec dolžan opraviti pregled stranke pri sklepanju poslovnega razmerja s stranko. Izdajanje virtualnih valut je enkratni dogodek in ni povezan z opravljanjem dejavnosti izdajatelja virtualnih valut, ker primarno služi za financiranje projekta in stvaritev virtualne valute in sama izdaja dejansko ni povezana s samim produktom izdajatelja. Ali je mogoče glede na to interpretirati, da izdaja virtualnih valut ne predstavlja sklepanja poslovnega razmerja s stranko, ker izdaja virtualnih valut ni povezana z opravljanjem dejavnosti zavezanca in posledično izdaja virtualnih valut ne sproži obveznosti pregleda stranke?

V zvezi s preverjanjem izvora sredstev v skladu z 49. členom ZPPDFT-1 se postavlja vprašanje kako natančno in na kakšen način mora izdajatelj virtualnih valut (v kolikor bi se štel za zavezanca) pri svojih strankah (investitorjih) preverjati izvor njihovih sredstev? Ali zadošča, da zavezanec sledi kakšen znesek je prejel iz posameznega naslova/računa virtualne valute?

V primeru organizacije menjave kripto valut za druge kripto valute oz. za denar – kako natančno mora organizator menjave (ki ni banka) preveriti stranki udeleženi v postopku menjave in izvor sredstev; ali zadošča dokazljiv identifikator v drugi zbirki podatkov, ki je vodena pri drugem ponudniku (npr. banki).

Ali lahko v primeru organizacije menjave kripto valut za druge kripto valute oz. za denar, organizator menjave sklene poslovno razmerje s stranko (fizično osebo, poslovno osebo) na daljavo, tako da uporabi videoelektronsko identifikacijo oz. druge tehnološke rešitve specializiranih ponudnikov (27. člen ZPPDFT-1). Ali lahko organizator uporabi za storitev preverjanja na daljavo z uporabo videoelektronske identifikacije druge ponudnike? Kako natančno mora biti organizirana menjava kripto valut za druge kripto valute in za denar, strank, s katerimi ima organizator menjave že sklenjeno poslovno razmerje? Vezano na 27. člen in 59. člen – kakšni so poglobljeni ukrepi / smernice nadzornih organov iz 130. člena zakona?

V primeru, da pojem virtualne valute generično zajema tako »value« kot »utility« virtualne valute in je izdajatelj virtualnih valut zavezanec za ukrepe po ZPPDFT-1 (20. d točka, 4. člena),

- ali izjema iz sedmega odstavka 17. člena ZPPDFT-1, ki pravi da se za sklenitev poslovnega razmerja s stranko ne šteje izvajanje menjalniških poslov, ki ne presegajo vrednosti 1.000 eurov, šteje tudi opravljanje poslov v zvezi z izdajanjem in upravljanjem virtualnih valut, vključno s storitvijo menjave virtualnih valut v običajne valute in obratno (20. d točka, 4. člena ZPPDFT-1)?
- ali se šteje izdajanje in upravljanje virtualnih valut kot storitev, za katero ni ugotovljeno povečano tveganje pranja denarja in zavezanec za ukrepe po ZPPDFT-1 lahko ugotavlja in preverja istovetnost strank z uporabo videoelektronske identifikacije (1. točka prvega odstavka 27. člen)?
- Ali se lahko zavezanec izogne ukrepu iz 7. točke 1. odstavka 27. člena ZPPDFT-1, s katerim bi moral zagotovi prvo plačilo stranke v breme njenega računa odprtega pri kreditni instituciji, ker sam zavezanec posluje zgolj z virtualnimi valutami in nima podprtega sistema za opravljanje plačil kreditnih institucij? Prav tako zavezanec s stranko v prihodnje nikoli ne bo opravljal transakcij preko računov pri kreditnih institucijah ampak zgolj z virtualnimi valutami.

Zavezanci po ZPPDFT-1 imajo dolžnost izvajanja ukrepov za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (prvi odstavek 4. člena). Zakon pa določa tudi nekaj primerov, kjer to obveznost za zavezance pod določenimi pogoji opušča. Tako v 1. točki prvega odstavka 17. člena zakon določa, da mora zavezanec opraviti pregled stranke pri sklepanju poslovnega razmerja. Hkrati v sedmem odstavku istega člena določa izjemo, da se za sklenitev poslovnega razmerja s stranko ne šteje izvajanje menjalniških poslov, ki ne presegajo vrednosti 1.000 eurov. Ali se dejavnost menjave virtualnih valut (20. d točka, 4. člena ZPPDFT-1), šteje kot menjalniški posel v kontekstu omenjene izjeme pri obveznosti opravljanja pregleda stranke ob sklenitvi poslovnega razmerja.

v. Virtualne valute in obdavčitev (FURS):

Ali se na podlagi člena 12(3) ZDDPO-2 priznajo prihodki v zvezi z izdajo virtualnih valut z uporabno vrednostjo (»utility« virtualna valuta) v postopku primarne izdaje (ICO) na podlagi računovodskih standardov brez prilagoditve prihodkov za namene davka od dohodkov pravnih oseb? V zvezi s prej navedenim vprašanjem, ali se lahko prihodki - iz naslova izdaje virtualnih valut z uporabno vrednostjo po postopku primarne izdaje - časovno razmejijo v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi 11 (2016), kadar se virtualne valute izdajo z namenom zbiranja sredstev za pokrivanje odloženih stroškov, kot so primeroma stroški razvoja produktov in promocije le teh?

Ali je primarna izdaja virtualne valute predmet obdavčitve z DDV v primeru, ko (i) da izdajatelj obljubo, da bo sredstva, ki jih v primarni izdaji prejme v zameno za izdajo virtualne valute, uporabil za razvoj novega produkta in (ii) se hkrati ne zaveže opraviti nobene druge dobave blaga ali storitev ter (iii) vplačniku v zameno za prejeto plačilo zagotovi le določeno število novo izdanih »value« ali »utility« virtualnih valut?

Ali lahko davčni zavezanec za DDV izda skupni račun v skladu s členom 81(6) ZDDV-1 v primeru, (i) ko izdajatelj virtualne valute v postopku primarne izdaje prejme plačilo za izdano virtualno valuto, (ii) se izdajatelj v zameno za prejeto plačilo zaveže opraviti nasprotno dobavo blaga ali storitev, (iii) plačnik, ki je hkrati prejemnik blaga ali storitev, ni znan in (iv) se predvideva, da se storitve opravijo različnim osebam, ker plačila prihajajo iz različnih naslovov (digitalnih denarnic)?